

پرورش طیور در مراتع

نصیر لندی*

1 - دانشجوی کارشناسی ارشد علوم دامی ، دانشکده کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)

برای تندرستی و پویایی افراد هر جامعه حداقل نیاز پروتئین افراد آن جامعه باید تأمین شود. حداقل میزان پروتئین مورد نیاز برای هر فرد 20 گرم در روز است. این در حالی است که در ایران متوسط میزان پروتئینی که توسط هر فرد در روز مصرف می‌شود 17 گرو در روز است که برای جبران این کاستی می‌بایستی اقدامات لازم به عمل آید.

در حال حاضر حدود 4 برابر ظرفیت مراتع کشور دام در مراتع کشور وجود دارد. بنابراین برای تأمین پروتئین حیوانی باید دنبال راههایی غیر از پرورش دام در مراتع باشیم.

در این میان باید به بخش تولید کننده گوشت مرغ و تخم‌مرغ به دلیل دارا بودن کمترین میزان ضریب تبدیل غذایی (FCR) و دارا بودن درصد پروتئین بالاتر نسبت به گوشت قرمز توجه بیشتری نمود.

از طرفی در بسیاری از کشورهای پیشرفته پرورش طیور در قفس و سالن‌های پیشرفته امروزی را به دلیل مشاهده مشکلات رفتاری از قبیل قفس رنجوری ، عارضه خستگی مرغان تخمگذار ، هیستری ، کانیبا لیزم و بسیاری مشکلات دیگر درست ندانسته و روی به پرورش طیور در مراتع آورده‌اند که ما نیز دیر یا زود بایستی به جرگه‌ی آنان بپیوندیم و با توجه به اینکه در کشور ما بسیاری از کشاورزان دارای زمین‌های قابل استفاده در این امر هستند و کشاورزی نیز به تنهایی جوابگوی مشکلات اقتصادی این گروه نیست پس با آموزش پرورش طیور در مراتع و در اختیار قرار دادن امکانات به کشاورزان می‌توان گامی را در جهت بهبود وضعیت اقتصادی کشاورزان و همچنین تأمین پروتئین حیوانی کشور برداشت و کشاورزان می‌توانند نقش مهمی را در این زمینه ایفا کنند.

اخیراً اصلاحاتی از قبیل free range و pastured poultry زیاد شنیده می‌شوند.

پرورش طیور در مراتع مبحث جدیدی است که مطرح شده است و بسیاری از کشورهای پیشرفته در زمینه آن شروع به فعالیت نموده‌اند. این مبحث با عدم صدور مجوز برای پرورش طیور در قفس اهمیت بیشتری پیدا کرد و در سال‌های آینده نیز در این‌باره بیشتر خواهیم شنید.

سالن‌های پیشرفته امروزی مشکلات و معایب و همچنین محاسن بسیاری دارند. یکی از مشکلاتی که در سالن‌های امروزی وجود دارد مشکل تراکم بالا است که در پرورش جوجه گوستی این تراکم به میزان 10 تا 12 قطعه جوجه گوستی در هر متر مربع خواهد رسید و در مرغان تخمگذار نیز بسته به ابعاد قفس خواهد بود. در نتیجه با توجه به تراکم بالای موجود با مشکلات زیادی مواجه هستیم. از آن جمله می‌توان به مشکلات تهویه‌ای از قبیل کمبود اکسیژن و افزایش گازهای داخل سالن اشاره کرد که در صورتی که گازهای داخل سالن خارج نشوند موجب بستر مرطوب خواهند شد.

* n_landy1984@yahoo.com

در اثر فعالیت مکیروارگانوسمها در بستر مقدار زیادی گاز آمونیاک و هیدروژن سولفور آزاد خواهند شد. تجمع این گازها در سالن اثراتی از قبیل کاهش رشد، بروز بیماریهای تنفسی و کاهش راندمان غذایی را به همراه خواهد داشت. در صورتی که در پرورش طیور در مرتع، طیور به هوای آزاد دسترسی کامل داشته و میزان کافی اکسیژن را نیز دریافت خواهند کرد. در نتیجه با مشکلاتی از این قبیل مواجه نخواهیم بود.

در پرورش طیور در مرتع طيور به علت چرای طبیعی، در اختیار داشتن فضای کافی، نور آفتاب و دسترسی به سطوح بالایی از ویتامینها و مواد معدنی رشد مناسبی خواهند داشت و بسیاری از مشکلات رفتاری آنها نیز به دلیل چرای طبیعی و تأمین غرایز کاسته خواهند شد.

همچنین طیور درصدی از غذای خود را از طریق گیاهان مرتعی به دست می‌آورند و با چرای طبیعی در مراتع، باغات و زمینهای زیر کشت، زمین را کوددهی کرده و همچنین چرای طبیعی جوجه‌ها در مرتع باعث تحریک جوانه زنی نیز خواهد شد.

البته با پرورش طیور در مرتع طيور بیشتر در معرض عوامل طبیعی و محیطی بوده که از آن جمله می‌توان به وزش بادهای شدید اشاره کرد. بادهای شدید خسارات زیادی را به طیور و تأسیسات مرغداری وارد خواهند آورد که برای حل این مشکل می‌توان از روش نرده کشی قسمت‌های پایینی لانه‌ها استفاده کرد. البته این روش در لانه‌هایی که ثابت نیستند و به صورتی طراحی شده‌اند که قابلیت جابجائی داشته باشند توجیه اقتصادی نخواهند داشت.

در پرورش طیور در مرتع برخلاف سالنهای پیشرفته کنترل دمای محیط در کنترل ما نبوده و جوجه‌ها با دماهای نامطلوب روبرو خواهند بود.

دمای مناسب برای پرورش طیور در دامنه دمایی 18 تا 24 درجه است. در ضمن ذکر این نکته قابل توجه است که طیور سرما را بهتر از گرما تحمل می‌کنند. ولی سرما نیز زمانی که با رطوبت همراه باشد به اندازه‌ی گرما خطرناک خواهد بود. در دماهای پایین‌تر از 18 درجه مصرف غذا افزایش خواهد یافت تا انرژی لازم برای گرم کردن بدن تأمین شود.

در آب و هوای گرم نیز به علت اینکه طیور فاقد غدد عرق هستند برای مبارزه با گرمای هوا طیور به مناطقی که سایه هستند پناه خواهند برد. در نتیجه باید به این نکته توجه نمود که در فصول گرم سال دانخوری و آب‌خوری به میزان کافی در مناطق سایه وجود داشته باشد و طراحی لانه نیز باید به صورتی باشد که به آسانی در فصول گرم به این مناطق منتقل شود. با این حال اگر حرارت محیط بیشتر از 24 درجه باشد مصرف خوراک کاهش یافته و اعمال متابولیک نیز به خوبی انجام نخواهند شد. در نتیجه رشد کاهش خواهد یافت.

مشکل دیگر که در پرورش طیور در مرتع با آن روبرو هستیم وجود دائمی شکارچیان طیور در مراتع است. علاوه بر مشکلاتی که به اختصار بیان شد مشکلات دیگری نیز مطرح هستند که در نهایت باعث عملکرد تولیدی پایین طیور خواهند شد. البته پرورش طیور در مرتع مبحث جدیدی است و مسلماً راهکارهایی مناسب برای مشکلات حاضر ارائه خواهند شد.

کلمات کلیدی: مرتع - طیور - free range

منابع

1. پوررضا ج. 1384. تغذیه مرغ اسکات. ترجمه ، چاپ هفتم ، انتشارات جهاد دانشگاهی. واحد صنعتی اصفهان ، اصفهان ، ایران. 322 صفحه

2. Anon. 2002. Stockman Grass Farmer. May.p.3.